

ΓΙΑΤΙ ΕΓΕΝΝΗΘΗ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ; ΘΕΙΑ ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑ ΧΑΡΙΝ ΘΕΩΣΗ

Σε καιρούς και χρόνους θεολογικής πενίας, κενού και ρηχού συνθηματολογικού θεολογικού ή κηρυκτικού εκκλησιαστικού λόγου, εκκοσμικευμένου εκκλησιαστικού φρονήματος και ατέρμονος λαϊκιστικής ρητορικής ακόμη και για τα ουσιώδη και ζώπυρα της πίστεως και της εν γένει ευαγγελικής αληθείας, τα οποία αφορούν τα οντολογικών (υπαρξιακών) και σωτηριολογικών διαστάσεων ζητήματα της θείας αποκαλύψεως σε σχέση και αναφορά προς τον άνθρωπο, τον κάθε άνθρωπο ως εικόνας Θεού και την εν Χριστώ σωτηρία και θέωσή του, έρχονται οι θεοκίνητοι και θεόπνευστοι Πατέρες της Εκκλησίας να ορθοτομήσουν «λόγον αληθείας», να διδάξουν, να αφυπνίσουν και να εγείρουν συνειδήσεις, να διακηρύξουν και όντως να θεολογήσουν άνευ προτεσταντικού τύπου ηθικισμούς και ευσεβισμούς ή ρωμαιοκαθολικής σχολαστικότητας τυπολατρικούς νομικισμούς, ότι η σωτηρία και απολύτρωση του κτιστού ανθρωπίνου γένους ως ένωση κτιστού και ακτίστου συνετελέσθη εφάπαξ και αληθώς με την εξ αγάπης θεία ενανθρώπηση για την κατά χάριν θεοποίηση του πεπτωκότος και υποκειμένου στη φθορά και τον θάνατο ανθρώπου λόγω της κτιστότητός του. Μυριάκις διατυπώνεται το ερώτημα: «*Γιατί εγεννήθη ο Χριστός;*», και οι ψευδοσυναισθηματικές, ηθικιστικές, ευσεβιστικές, ιστορικο-θεσμικές και τυπολατρικές νομικιστικές απαντήσεις αστοχούν τραγικά σε σχέση με την όντως αλήθεια του εν μέσω του ιστορικού γίνεσθαι συνετελεσθέντος αυτού απολυτρωτικού γεγονότος της θείας αποκαλύψεως, της εν Χριστώ Ιησού θείας ενανθρώπησης, διά της οποίας και μόνο επιτεύχθηκε προς χάριν της σωτηρίας του ανθρωπίνου γένους και σύνολης της κτιστής δημιουργίας η ένωση του κτιστού με το άκτιστο.

Ο αοίδιμος Καθηγητής Παναγιώτης Χρήστου προσεγγίζοντας θεολογικά και ερμηνευτικά την όντως θεόπνευστη πραγματεία του θεόφρονος Πατρός της Εκκλησίας Αγίου Αθανασίου του Μεγάλου, «*Περί Ενανθρώπησης του Λόγου*», γράφει τα εξής: «*Η τελική αποκάλυψις επραγματοποιήθη διά της ενανθρώπησης του Λόγου. Η ενανθρώπησης δεν είναι ασυμβίβαστος με το άπειρον του Θεού, διότι αυτός με την παντοδυναμίαν του ημπορεί ν' αποκαλυφθή και εις το επί μέρος. Ο Λόγος έλαβε σώμα, το οποίον ημπορούσε ν' αποθάνη, διά να το καταστήση θάνατον με την σύνδεσιν προς εαυτόν... Εις τον θρίαμβον του Χριστού μετέχομεν όλοι, ως σύσσωμοι αυτού· «αυτός γαρ ενανθρώπησεν, ίνα ημείς θεοποιηθώμεν».*

Ο Μέγας Αθανάσιος χαρακτηρίζει την ενανθρώπηση του Μονογενούς Υιού Θεού Λόγου όχι ως κάτι το φυσικό, αλλά ως απόλυτη ανατροπή, αγαπητική και φιλόανθρωπη ανατροπή των πάντων, προς χάριν της σωτηρίας του κτιστού και φθαρτού ανθρωπίνου γένους, επισημαίνοντας ότι: «*Χρειάζεται όμως να έχεις στη μνήμη σου και τα προηγούμενα κατά την νέα ανάπτυξη, ώστε να δυνηθείς να μάθεις και την αιτία της ενσάρκωσης του κατ' εξοχήν μεγάλου και υψηλού Λόγου, του Λόγου του Πατρός, και να μη νομίσεις ότι ήταν κάτι το φυσικό η ενανθρώπηση του Σωτήρος, αλλ' ότι, ενώ είναι ασωμάτου φύσεως και υπάρχει ως Λόγος, όμως μας εφανερώθη με ανθρώπινο σώμα για την σωτηρία μας από φιλανθρωπία και αγαθότητα του Πατρός Του».*

Επειδή η πτώση του κτιστού ανθρώπου ως οντολογική κατάσταση γεννά και προκαλεί την απόσταση και διάσταση μεταξύ κτιστού και ακτίστου, που δεν ήταν δυνατό να

αποκατασταθεί ως οντολογική επανένωση του κτιστού με το άκτιστο λόγω της κτιστότητας του ανθρώπου και ως εκ τούτου της υποκειμένης στη φθορά και τον θάνατο ανθρωπίνης φύσεως, επέρχεται η λυτρωτική και σωτήρια επανένωση του κτιστού με το άκτιστο μόνο διά της «υποστακτικής ενώσεως» της θείας και ανθρωπίνης φύσεως, ήτοι του κτιστού με το άκτιστο μόνο στο ένα πρόσωπο του ενσαρκωθέντος και ενανθρωπήσαντος Μονογενούς Υιού και Λόγου του Θεού, ο οποίος ελευθέρως και αβιάστως, εκουσίως και εθελουσίως, άκρως αγαπητικώς και σωστικώς, επέκεινα πάσης βίας και κτιστής νομοτελειακής αναγκαιότητας, καταδέχεται γενόμενος «τα πάντα εν πάσι», «μορφήν δούλου λαβών», να προσλάβει τον όλο άνθρωπο για να τον μεταμορφώσει και ανακαινίσει, ανυψώσει και αποκαταστήσει «επί τω αρχετύπω» και στο «αρχαίον κάλλος».

Αναφερόμενος στο όντως απερινόητο και ακατάληπτο υπερφυές μυστήριο της εν Χριστώ Ιησού θείας ενανθρωπήσεως, ο θεοφώτιστος Άγιος Αθανάσιος θεολογεί και Χριστολογεί ως ακολούθως: *«Διότι είναι ανάγκη, εφ' όσον ομιλούμε περί της εμφανίσεως του Σωτήρος σε εμάς... να γνωρίζεις ότι η δική μας αιτία έγινε σ' Εκείνον αφορμή να κατέλθει και η δική μας παράβαση εκάλεσε σε βοήθεια την φιλανθρωπία του Λόγου, ώστε να έλθει κοντά μας και να εμφανισθεί ο Κύριος στους ανθρώπους. Για δική μας υπόθεση εκείνος ενσαρκώθη και για την σωτηρία μας από φιλανθρωπία κατεδέχθη να εμφανισθεί με ανθρώπινο σώμα...»*

Αυτός και πάλι έχει την εξουσία να οδηγήσει το φθαρτό στην αφθαρσία ... επειδή λοιπόν είναι Λόγος του Πατρός και ευρίσκεται υπεράνω όλων, επομένως μόνον αυτός δύναται και να ξανακτίσει τα πάντα και να πάθει υπέρ πάντων και να μεσιτεύσει προς τον Πατέρα υπέρ όλων...

Δια τούτο λοιπόν ο ασώματος και άφθαρτος και άυλος Λόγος του Πατρός έρχεται στη δική μας χώρα... έρχεται να εμφανισθεί κατά συγκατάβαση από φιλανθρωπία προς εμάς. Και επειδή είδε να χάνεται το λογικό γένος και ο θάνατος να βασιλεύει επ' αυτού διά της φθοράς... βλέποντας ότι η απειλή κατά της παραβάσεως ενίσχυε την φθορά σε βάρος μας και ότι ήταν αβάσιμο να καταργηθεί ο νόμος προτού να εκπληρωθεί. Βλέποντας το ανάρμοστο σε αυτά που συνέβησαν, ότι κατεστρέφοντο αυτά τα οποία ο ίδιος εδημιούργησε... βλέποντας επίσης ότι όλοι οι άνθρωποι ήταν υπεύθυνοι για τον θάνατο, ευσπλαχνίσθη το γένος μας και συνεπάθησε την αδυναμία μας και συγκατέβη στη φθορά, και μη υποφέροντας την κυριαρχία του θανάτου για να μη απολεσθεί το πλάσμα του και αποβεί μάταιο το έργο του Πατρός του στους ανθρώπους, και μάλιστα όχι διαφορετικό από το δικό μας...»

Η επιμονή του θεόφρονος Πατρός Αγίου Αθανασίου στην ενσάρκωση και ενανθρώπιση του ασάρκου Μονογενούς Υιού Θεού Λόγου, ήτοι στην κατ' αλήθειαν και όχι φαινομενικώς ή φαντασιακώς πρόσληψη της όλης ανθρωπίνης φύσεως, αληθούς σώματος και αληθούς ψυχής, στοχεύει να καταδείξει αφενός μεν το αληθώς της θείας ενανθρωπήσεως αφετέρου δε στην απόλυτη επανένωση του κτιστού με το άκτιστο στο ένα θεανδρικό πρόσωπο του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού, στο οποίο ο όλος άνθρωπος αποκαθίσταται και σώζεται ψυχοσωματικώς. Προς τούτο ο της Εκκλησίας Πατήρ Αθανάσιος γράφει ότι: *«δεν ήθελε απλώς να λάβει σώμα, ούτε ήθελε μόνον να εμφανισθεί, διότι μπορούσε, εάν ήθελε μόνον να εμφανισθεί, να κάνει την θεία εμφάνιση Του δι' άλλου καλύτερου σώματος, αλλά λαμβάνει το δικό μας και αυτό όχι φυσιολογικώς, αλλά από την αμόλυντη και αγνή Παρθένο, που δεν ε γνώρισε άνδρα, λαμβάνει πράγματι σώμα καθαρό και όντως ανόθευτο από ανδρική συνουσία. Και επειδή αυτός είναι δυνατός και δημιουργικός όλων, εντός της Παρθένου κατασκευάζει ναό*

διά τον εαυτό του, το σώμα, και γίνεται αυτό δικό του ως όργανο με το οποίο γνωρίζεται και στο οποίο κατοικεί...»

Όσον αφορά την θεοφώτιστη διδασκαλία του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά περί της τελειότητας του μυστηρίου της θείας ενσαρκώσεως και εναθρωπήσεως του ασάρκου Μονογενούς Υιού και Λόγου του Θεού, ο οποίος προσέλαβε αυτεξουσίως και αγαπητικώς τελεία και πλήρη την ανθρώπινη φύση από το πάντιμο και καθηγιασμένο εν Αγίω Πνεύματι σώμα της Αειπαρθένου και όντως Θεοτόκου Μητρός Αυτού Μαρίας, όπως γράφει σχετικώς ο Καθηγητής Γεώργιος Μαντζαρίδης: *«Τονίζων ο Παλαμάς την συνεργίαν της ανθρωπότητος εις το υπό του Θεού ενεργούμενον μυστήριον της σωτηρίας εξαίρει ιδιαζόντως το πρόσωπον της Θεοτόκου. Εξ αυτής έλαβεν ο Λόγος του Θεού την ανθρωπίνην φύσιν και εισήλθεν εις την ιστορίαν της ανθρωπότητος σωματικώς. Η Θεοτόκος, ως ο έσχατος άνθρωπος της προπαρασκευαστικής περιόδου της σωτηρίας και ο πρώτος της εν Χριστώ καινής κτίσεως, υπήρξεν, ως χαρακτηριστικώς λέγει ο Παλαμάς, η «των προ αυτής αιτία, και των μετ' αυτήν προστάτις». Αύτη απετέλεσε το μεθόριον κτιστής και ακτίστου φύσεως και το μέσον διά του οποίου εμφανώθησαν εις τους ανθρώπους αι δωρεαί του Θεού».*

Στο ένα και τέλειο θεανδρικό πρόσωπο του Ιησού Χριστού με την υποστατική ένωση ασυγχύτως, απρέπως, αναλλοιώτως και αδιαιρέτως των δύο φύσεων, της θείας και ανθρώπινης, συνετελέσθη η ανακαίνιση του «κατ' εικόνα» και η ανύψωση αυτού προς το αρχέτυπο. Η θεία ενσάρκωση και εναθρωπήση του Υιού και Λόγου του Θεού αποτελεί, κατά την διδασκαλία του θεοφόρου Αγίου Πατρός Γρηγορίου του Παλαμά, την ένωση του κτιστού με το άκτιστο και συνακόλουθα την κατά χάριν θεοποίηση του όλου ανθρώπου ως αδιαιρέτου ψυχοσωματικής οντότητος και ενότητας. Περί τούτων γράφει με αξιοθαύμαστη θεολογική έμπνευση ο Γεώργιος Μαντζαρίδης ότι: *«Η σαρξ του Χριστού, ως σώμα του εναθρωπήσαντος Λόγου του Θεού, αποτελεί διά τον Παλαμάν και την ορθόδοξον παράδοσιν το σημείον επαφής του ανθρώπου μετά του Θεού και παρέχει την οδόν, η οποία φέρει εις την βασιλείαν των ουρανών. Επιγραμματικήν διατύπωσιν της θέσεως ταύτης ευρίσκομεν εις τον Μ. Αθανάσιον. Ενώ μετά την παράβασιν του Αδάμ, παρατηρεί ούτος, όλοι οι άνθρωποι ωδηγούνται εις την απώλειαν, πρώτη εσώθη και ηλευθερώθη η σαρξ του Χριστού, ως σώμα του Θείου Λόγου· και ημείς λοιπόν, προσθέτει, «ως σύσσωμοι τυγχάνοντες, κατ' εκείνο σωζόμεθα· εν εκείνω γαρ ημών και οδηγός ο Κύριος εις την Βασιλείαν των ουρανών και προς του εαυτού Πατέρα γίνεται».*

Διά της θεώσεως της ανθρωπίνης φύσεως του Χριστού εθεώθη η «απαρχή του ημετέρου φουράματος» και εδημιουργήθη «καινή ρίζα», ικανή να μεταδώσει ζωήν και αφθαρσίαν εις τους βλαστούς της. Έχουσα αύτη το πλήρωμα της θείας Χάριτος μεταδίδει εξ αυτού εις τους ανθρώπους. Διότι, ως παρατηρεί ο Παλαμάς, ουδείς μεταξύ των κτιστών δύναται να χωρέση την άπειρον δύναμιν του Πνεύματος, πλην του κυηθέντος εις τη παρθενική νηδύϊ παρουσία του Αγίου Πνεύματος και επισκιάσει του Υψίστου. Διά τούτο και εκείνος μεν εχώρησε «το πλήρωμα της θεότητος», ημείς δ' ελάβομεν «εκ του πληρώματος αυτού».

Η εν Χριστώ ανακαίνις του ανθρώπου δεν είναι απλή επαναφορά αυτού εις την προπρωτικήν του θέσιν, αλλά γεγονός πολύ υψηλότερον· είναι μετάθεσις αυτού εις τους ουρανούς. Ο Θεός εν τη σοφία του μετέτρεψε την αυτεξούσιον εκτροπήν του Αδάμ εις ευκαιρίαν ανυψώσεώς του· «ούτως οίδε Θεός τα εξ αυτεξουσίου παρατροπής ημών ολισθήματα τη παρ' εαυτού σοφία τε και δυνάμει μετασκευάζειν φιλανθρώπως επί το κρείττον...». Η υπό του Λόγου του Θεού πρόσληψις της ανθρωπίνης φύσεως εκ της μήτρας της

Παρθένου αποτελεί την βάση και την αρχή της ενανθρωπήσεως του Λόγου και της θεώσεως της ανθρωπίνης φύσεως... Μεταξύ των γεγονότων της θείας οικονομίας, παρατηρεί ο Παλαμάς, «το πάντων άριστον, μάλλον δε το μόνον όντως και ασύγκριτον άριστον, η ενανθρώπησις εστι του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, και ταύτης μάλιστα το τέλος, τα σωτήρια πάθη και η ανάστασις... τότε γαρ και πάντα γέγονεν έτοιμα τα προς την σωτηρίαν την ημετέραν· η του Υιού του Θεού διά σαρκός εντελής οικονομία, η κατ' αυτήν θεόλεκτος διδασκαλία, τα της θεανδρικής ενεργείας αποτελέσματα, η μετάδοσις του θεανθρώπου σώματος, το μέγα και θείον και σωτήριο θύμα, η εκ νεκρών τριήμερος έγερσις, η καταρχή της αιωνίου ζωής και της ενθέου κατ' αυτήν ευφροσύνης».

Ανακεφαλαιώνοντας με τον πλέον περιεκτικό θεολογικός τρόπο ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς τα περί του θειοτάτου σκοπού της θείας ενσαρκώσεως και ενανθρωπήσεως του Μονογενούς Υιού και Λόγου αναφέρει: «Έγινε λοιπόν ο του Θεού Υιός άνθρωπος για να δείξει σε ποιό ύψος θα μας ανάξει, για να μην επαιρόμεθα ότι από μόνη μας αντιμετωπίσαμε την ήττα... για να λύσει τον δεσμό της αμαρτίας, για να καθάρει τον εξ αμαρτίας μολυσμό της σαρκός, για να δείξει την του Θεού αγάπη προς εμάς, για να καταδείξει σε πόσο βάθος κακώς ενεπέσαμεν και ότι ήταν αναγκαία η σάρκωση του Θεού, για να γίνει σε εμάς υπόδειγμα ταπεινώσεως με την σάρκα που έχει και το πάθος (το παθητόν της ανθρωπίνης φύσεως) ως φάρμακο θεραπευτικό της υπερηφανείας, για να δείξει ότι η φύση μας εκτίσθη αγαθή παρά Θεού, για να γίνει αρχηγός και πίστωση της αναστάσεως και της αιωνίου ζωής, ο οποίος έλυσε την απόγνωση, για να καταδείξει ότι γενόμενος Υιός Ανθρώπου μεταλαμβάνοντας την θνητότητά μας, απεργάζεται την ανάδειξη των ανθρώπων σε υιούς Θεού και καθιστά αυτούς σε κοινωνούς της θείας αθανασίας, για να καταδειχθεί ότι η φύση του ανθρώπου παρά πάντα τα κτίσματα εκτίσθη κατ' εικόνα θεού και γιατί είναι τόσο το συγγενές αυτής προς τον Θεό ώστε να μπορεί να συνυπάρξει με Αυτόν σε μία υπόσταση (πρόσωπο), για να τιμήσει ακόμη και αυτήν την θνητή σάρκα... για να συνάψει τα φύσει διεστώτα, τους ανθρώπους με τον Θεό, γενόμενος, αν και έχει δύο φύσεις (θεία και ανθρωπίνη), μεσίτης...».

Εάν μάλιστα θέλαμε με απολύτως πιο περιεκτικό τρόπο να εκφράσουμε το όντως απερινόητο και πέραν και επέκεινα πάσης ανθρωπίνης νοήσεως μέγα μυστήριο της θείας οικονομίας περί της θείας ενσαρκώσεως και ενανθρωπήσεως του ασάρκου Υιού Θεού Λόγου, και επομένως της ενώσεως του κτιστού με το άκτιστο, δηλαδή της ενώσεως της θείας και ανθρωπίνης φύσεως στο ένα και τέλειο θεανδρικό πρόσωπο του Ιησού Χριστού, στο οποίο εσώθη ο όλος άνθρωπος, σώματι και ψυχή, θα χρησιμοποιούσαμε την ευσυνόπτως τελεία θεολογική διατύπωση του όντως μεγίστου των Θεολόγων και Πατέρων της Εκκλησίας Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, ο οποίος διδάσκει θεοπνεύστως ότι: «*Το γαρ απρόσληπτον, αθεράπευτον·ο δε ήνωται τω Θεώ τούτο και σώζεται*».

Διότι εάν ο Χριστός δεν ήταν κατά την ανθρωπίνη φύση του τέλειος ψυχοσωματικός άνθρωπος, δεν θα επραγματοποιείτο και η θέωση του όλου ανθρώπου. Συμφώνως δε προς την διδασκαλία του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου και ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς διδάσκει ότι η ανθρωπίνη φύση του Χριστού εθεώθη λόγω της υποστατικής ενώσεώς της με τον Υιό και λόγο του Θεού, αφού μόνη αυτή χωρήσασα το πλήρωμα της ακτίστου θεοποιού ενέργειας κατέστη ανεξάντλητη πηγή, η οποία μεταδίδει την θεοποιό ενέργεια στους ανθρώπους και τους θεοποιεί.

Η θεία ενσάρκωση και ενανθρώπιση εν Χριστώ Ιησού αποτελεί την αναδημιουργία του «κατ' εικόνα» ανθρώπου, ο οποίος ως τελεία ψυχοσωματική ανθρωπίνη φύση, που την

προσέλαβε ο Θεάνθρωπος Ιησούς Χριστός, καθίσταται και ο ίδιος, καίτοι κτιστός και φθαρτός, μέτοχος και κοινωνός της θεοποιού ακτίστου μεταμορφωτικής και ανακαινιστικής ενεργείας, δηλαδή θεοποιείται όχι με έναν μαγικό τρόπο, αλλά μέσω της οντολογικής ενώσεώς του με τον Θεάνθρωπο σωτήρα και λυτρωτή, επειδή αυτός και μόνον αυτός ως Υιός και Λόγος του Θεού ένωσε το κτιστό με το άκτιστο. Εν άλλαις λέξεσι, εν τέλει, αξία ιδιαίτερας μνείας είναι η διατύπωση του Μεγάλου Αθανασίου, ο οποίος σε τρεις αράδες λέξεις συμπυκνώνει όλο το μυστήριο της θείας ενσαρκώσεως και ενανθρωπήσεως, ως εξής: *«Διά της ενανθρωπήσεως του Λόγου η των πάντων εγνώσθη πρόνοια και ο ταύτης χορηγός και δημιουργός αυτός ο του Θεού Λόγος. Αυτός γαρ ενηθρόπησεν, ίνα ημείς θεοποιηθόμεν και αυτός εφανέρωσεν εαυτόν διά σώματος, ίνα ημείς του αοράτου Πατρός έννοιαν λάβωμεν και αυτός υπέμεινεν την παρ' ανθρώπων ύβριν, ίνα ημείς αθανασίαν κληρονομήσωμεν...»*

Η οντολογική (υπαρξιακή) σύζευξη του όντως μυστηρίου της θείας ενσαρκώσεως και ενανθρωπήσεως με την κατά Χάριν θέωση του όλου ανθρώπου αποτελεί το συναμφοτερον του μυστηρίου της εν Χριστώ Ιησού απολυτρώσεως και σωτηρίας του κτιστού ανθρώπινου γένους.

Ασχολούμενος ο αιόδιμος μέγας Θεολόγος π. Γεώργιος Φλωρόφσκι με το μυστήριο αυτής της δυνατότητος για την κατά χάριν θέωση του κτιστού ανθρώπου λόγω της του Υιού Θεού Λόγου τελείας ενανθρωπήσεως, γράφει ότι *«Η θέωσις είναι η κοινωνία με τον Θεόν, η μέθεξις Του, δηλ. η απόκτησις της ζωής Του, των δωρεών Του, και τινων εκ των θεοπρεπών και θεοειδών ιδιοτήτων Του...»*

Διά της ενανθρωπήσεως του Λόγου η απαρχή της ανθρώπινης φύσεως ενεκεντρίσθη εις την ζωήν του Θεού κατά τρόπον αδιαφιλονίκητον. Έτσι άνοιξε διά κάθε κτίσμα η οδός της κοινωνίας της ζωής αυτής, δηλ. η οδός της θείας υιοθεσίας... Η θέωσις όμως αυτή τελειούται χάρις εις το ότι ο Χριστός μάς έκαμε «δεκτικούς πνεύματος» και «κατεσκεύασεν ημίν τοις ανθρώποις καθάπερ το υψωθήναι και αναστήναι, ούτω και την του πνεύματος ενοίκησιν και οικειότητα». Χάρις εις τον «σαρκοφόρον Θεόν» εγίναμεν «άνθρωποι πνευματοφόροι», υιοί κατά χάριν, « υιοί Θεού εν ομοιώματι του Υιού του Θεού»... πολύ εκφραστική είναι η επί του σημείου αυτού διδασκαλία του Οσίου Μαξίμου του Ομολογητού «κατά χάριν γαρ, αλλ' ου κατά φύσιν εστίν η των σωζομένων σωτηρία», και «εν Χριστώ μεν... όλον κατ' ουσίαν οικεί το πλήρωμα της θεότητος σωματικώς, εν ημίν δε κατά χάριν οικεί το πλήρωμα της θεότητος».

Συνεπώς, όταν η Εκκλησία εορτάζει και κηρύττει το μυστήριο της τελείας ενσαρκώσεως και ενανθρωπήσεως του Μονογενούς Υιού Θεού Λόγου, τότε εν ταυτώ πανευφρόσυνα εορτάζει και την εν Χριστώ Ιησού αναδημιουργική ανάπλαση του όλου ανθρώπου, επειδή όπως ακριβώς λέγει ο Άγιος Νικόλαος ο Καβάσιλας, *«ο Θεός δεν σηκώνει από τη γη ξανά στη θέση του τον πεσμένο αδριάντα της ανθρώπινης φύσης. Ήταν βέβαια γεμάτος από χόματα και είχε χάσει τη λάμψη του, μα ο Θεός μπορούσε να τον ξανακάνει όπως ήταν προηγουμένως. Ο Θεός όμως δεν κάνει αυτό. Κάνει κάτι μεγαλύτερο: ξαναχύνει στο καμίνι του Πνεύματος τον άνθρωπο και τον ανακαινίζει».*